

1 užduotis

Šuo loja.	gɔgs ?ɔ hi:nk
Gydytoja(s) ir Marija girdi kiškį.	makai t̪ maɭi:ja ?ɔ ka: g to:b̪
Loja šuo.	hi:nk ?ɔ g gɔgs
Rašo gydytoja(s).	?ɔ?ɔhan ?ɔ g makar
Valo Marija kėdę.	kigt̪ið ?ɔ g maɭi:ja g ðaikuð
Gydytoja(s) valo kėdes.	makai ?ɔ hakigt̪ið g ðaðaikuð
Kiškis nuveja lėtą šunį. / Kiškį nuveja lėtas šuo.	to:b̪ ?ɔ ʂa:muð sba:big̪ gɔgs
Marija rašo.	maɭi:ja ?ɔ ?ɔ?ɔhan
Girdi gydytoja(s) šunį. / Girdi gydytoją šuo.	ka: ?ɔ g makar g gɔgs
Šunį ir kiškį nuveja Marija.	gɔgs t̪ to:b̪ ?ɔ haʂa:muð g maɭi:ja
Šunys loja.	gɔgɔgs ?ɔ hi:nk
Lėtas kiškis girdi gydytojus (-as).	sba:big̪ to:b̪ ?ɔ haka: g mamakar

Sakiniai buvo pateikti oodhamų kalba (*O'odham*, kitas pavadinimas – Papago, utoactekų šeima). Ši kalba daugiausia vartojama pietų Arizonos (JAV) indigėnų gyventojų, priklausančių oodhamų tautoms. Šioje užduotyje pateikti sukonstruoti sakiniai. Konstruojant juos remtasi Ofelios Zepedos sudaryta praktine gramatika (Zepeda, 1983).

Šioje užduotyje buvo keletas svarbių sprendimo momentų, kurie aptariami žemiau.

Daugiskaita

Daugiskaita šioje kalboje dažnai reiškiamą įvairių tipų [reduplikacija](#) (dalies pamatinio žodžio padvigubinimu). Šioje užduotyje buvo atskleistas vienas iš šių tipų, kaip kad /gɔgs : gɔgɔgs/ ,šuo : šunys', /makar : mamakar/ ,gydytojas, -a : gydytojai, -os', /ðaikuð : ðaðaikuð/ ,kėdė : kėdės'.

Pagalbinis veiksmažodis /?ɔ/

Žodžių tvarka oodhamų kalboje įmanoma įvairi, tačiau griežtai fiksuota yra pagalbinio veiksmažodžio (jo 3 asmuo – /?ɔ/) vieta. Šis veiksmažodis būna antrasis sakinio žodis, nebent tokiu būdu jis suskaidytų daiktavardinę frazę (pvz. /makai t̪ maɭi:ja/ ,gydytoja(s) ir Marija') –

pastaruoju atveju jis atsiduria po visos šios frazės (/makar t̪ maɫiːja ʔɔ kaː/). Kitaip sakant, šis veiksmažodis pasitaiko **V2** (= [Wackernagelio](#)) pozicijoje.

Artikelis /g/

Daiktavardžiai negali pasitaikyti pavieniai – be būdvardžio arba artikelio. Frazę /sbaːbigɪ ɡɔɡs/ ‚lėtas šuo‘ įmanoma versti pažodžiui, bet /g ɡɔɡs/ ‚šuo‘ būtinai prisijungia artikelį /g/. **Išimtis** – šis artikelis praleidžiamas pačioje sakinio pradžioje, įskaitant visus sakinio pradžioje sujungtus (koordinuotus) daiktavardžius, kaip kad /makar t̪ maɫiːja/ ‚gydytoja(s) ir Marija‘. Žodis /g/ tradiciškai vadinamas artikeliu, tačiau jis neturi konkrečios apibrėžtumo (kaip anglų *the*) ar neapibrėžtumo (kaip anglų *a*, *an*) reikšmės.

Priešdėlis /ha/-

Veiksmažodis prisijungia priešdėlį /ha/-, kai jo nurodomą veiksmą patiria daug objektų ar asmenų – kitaip sakant, kai veiksmažodžio tiesioginis objektas (papildinys) turi daugiau nei vieną referentą. Pavyzdžiui, sakinyje *ji girdi du balsus* žodis *girdi* būtų verčiamas kaip /ʔɔ hakaː/, o sakinyje *jos girdi vieną balsą* – kaip /ʔɔ kaː/.

Šaltinis

Zepeda, O. (1983). *A Papago grammar*. University of Arizona Press.

2 užduotis

Visi šie itališki žodžiai padaryti iš vieno ar kito patiekalo pavadinimo. Vienas iš šių žodžių padarytas šiek tiek kitaip, nei kiti – jį sudarant yra įvykęs vienas papildomas procesas. Kuris tai žodis?	Sudarant lietuvių kalbos veiksmažodžius su priesaga <i>-inėti</i> , kai kuriais atvejais galima išvelgti tą patį papildomą procesą, kaip ir ankstesniame klausime (apie itališkus žodžius). Kuris iš atvejų čia tiktų kaip pavyzdys?	Minėtasis procesas turi pavadinimą. Yra juokaujama, kad šis pavadinimas būtų kitoks, jei jam pritaikytume tą patį procesą, į kurį jis ir nurodo. Koks šio proceso pavadinimas?
gelateria	įrodinėti	kontraktacija
✓ hamburgeria	keitinėti	transpozicija
creperia	pardavinėti	protezė
pizzeria	rašinėti	✓ haplologija
cioccolateria	✓ skambinėti	sinkopė

Pastebėkime, kad *hamburgeria* būtų *hamburgereria*, jei būtų padaryta iš *hamburg<h>¹er* tokiu pat būdu, kaip likę su maistu susijusių vietų pavadinimai, paminėti užduotyje.

Įvairiose pasaulio kalbose, kai išvestiniuose žodžiuose atsiranda du (beveik) vienodi skiemenys iš eilės, kartais įvyksta procesas, vadinamas *haplologija*. Po jos lieka tik vienas iš sutapusių skiemenų.

Jei pačiam žodžiui *haplologija* pritaikytume haplologiją, išeitų *haplogija*. Tai yra dažnas juokelis apie šį proceso pavadinimą, minimas ir [Vikipedijoje anglų kalba](#). Viliamės, kad taip galima buvo atskirti atsakymą į paskutinį šios užduoties klausimą.

Lietuvių kalboje haplologija yra įvykusi, pavyzdžiui, šiandien jau retame žodyje *mašininkas*, -ė, spausdinimo mašinėlės operatorius, -ė (← *mašininkas*, -ė) ir galbūt *tinklapis* ← *tinklapis*.

Haplologiją galima išvelgti ir veiksmažodžių daryboje su priesaga *-inėti*. Čia svarbu atgaminti, kad pridėdant priesagas, prasidedančias balsiu (kaip kad *-inėti*), darybos pamatu tampa būtent būtojo kartinio laiko kamienas: *įrod-ė* ⇒ *įrod-inėti*, *keit-ė* ⇒ *keit-inėti*, *pardav-ė* ⇒ *pardav-inėti*, *raš-ė* ⇒ *raš-inėti*, bet *skambin-o* ⇒ *skambin-inėti* → *skambinėti* (haplologija). Vis dėlto, toks šių veiksmažodžių darybos aiškinimas nėra vienintelis įmanomas; iš tiesų, lietuvių kalbos gramatikose pasitelkiami kitokie aiškinimai.

¹ Itališkos rašybos specifika: *gh* rašoma vietoje *g* tam, kad prieš *e* neišeitų tarimas /d͡ʒ/. Vis dėlto, neadaptuotuose skoliniuose, kaip kad *hamburger*, ši specifika taikoma rečiau.

3 užduotis

Mes tvarkome namą dėl jūsų.	men fro nu wa nin
Mes verdame maistą.	men kən sukgit
Keli dalykai erzina jus.	suk bək siker nin
Jūs aptariate papuošimą.	nin kiwa sukmbrau
Keli drugeliai skrenda prie namo.	minda bək ək mo nu
Jūs valgote ananasą.	nin git wēubam
Aš matau drugelį prie durų.	ḏzi me minda mo nusjo
Aš sakau šį dalyką dėl mūsų.	ḏzi ki suk ré wa men
Jūs skrendate.	nin ək
Mes matome drugelį prie ananaso.	men me minda mo wēubam
Tvarkykite šį namą.	nin fro nu ré
Puoškite maistą dėl manęs.	nin mbrau sukgit wa ḏzi
Aš prižiūriu namą.	ḏzi mewa nu
Mes aptariame šiuos kelis namus.	men kiwa nu bək ré
Mes švenčiame šį dalyką.	men kənwa suk ré
Ananasas erzina burną.	wēubam siker sjo

Sakiniai buvo pateikti [abunų kalba](#). Galimas daiktas, kad šiai kalbai jokia išlikusi kalba [nėra gimininga](#). Šia kalba kalbama dalyje Vakarų Papua regiono, esančio Indonezijoje. Šioje užduotyje pateikti sukonstruoti sakiniai. Konstruojant juos remtasi Keitho Berry'o ir Christine'os Berry sudarytu aprašu (Berry ir Berry, 1999).

Užduotyje buvo keletas svarbių sprendimo momentų, kurie aptariami žemiau.

Mažai morfologijos

Abunų kalboje vartojama sąlygiškai mažai afiksų (priešdėlių, priesagų). Dėl to dažnas žodis šioje kalboje yra trumpas (dažnai vieno skiemens) ir susideda vien iš šaknies. Tokios kalbos kartais vadinamos [izoliacinėmis](#) arba analitinėmis. Skiriama ir mažai gramatinių požymių –

net asmeniniai įvardžiai neturi linksnių, o ir daugiskaita šioje kalboje apskritai nėra žymima jokiais privalomais būdais.

Priešdėlis /suk/-

Šioje kalboje žodis /suk/ ‚daiktas, dalykas‘ vartojamas ir kaip priešdėlis, galintis [nominalizuoti](#) – daryti daiktavardžius iš veiksmažodžių ir kitų kalbos dalių. Pavyzdžiui, /git/ ir /sukgit/ reiškia atitinkamai ‚valgyti‘ ir ‚maistas‘, o /m̄brau/ ir /sukm̄brau/ – atitinkamai ‚puošti‘ ir ‚papuošimas‘.

Priesaga -/wa/

Analogiškai, /wa/ ‚dėl‘ yra tiek savarankiškas žodis, tiek ir afiksas – šįkart priesaga. Kaip priesaga, -/wa/ sukuria tokius reikšmės kontrastus, kaip /ki → kiwa/ ‚sakyti → aptarti‘ ir /me → mewa/ ‚matyti → prižiūrėti‘. Beje, kaip matyti iš pastarojo pavyzdžio, lietuvių kalbos priešdėlis *pri-* elgiasi panašiai, be to, šalia jo egzistuoja ir savarankiškas žodis *prie*. Tokių atitikčių tarp prielinksnių (prepozicijų) ir veiksmažodžių priešdėlių lietuvių kalboje yra ir daugiau: *su* ir *su-* (pvz., *su maišu* ir *sunešti*), *nuo* ir *nu-* ir dar keletas.

Žodžių tvarka

Abunų kalba turi gana griežtą [SVO](#) žodžių tvarką, kuri, šalia kitų sakinio žodžių tvarkų, yra įprasčiausioji ir lietuvių kalboje.

Šie keli namai

Šio tipo žodžiai – parodomieji įvardžiai (demonstratyvai, kaip kad *šie*), kvantifikatoriai (kaip kad *keli*) ir daiktavardžiai (kaip kad *namai*) – pasaulio kalbose labai dažnai pasitaiko arba būtent šia, arba atvirkščia tvarka. Abunų kalbai būdingas pastarasis variantas – /nu bɔk ré/ ‚šie keli namai‘. Tokios žodžių tvarkos, kaip **keli šie namai* pasaulio kalbose yra labai retos. Atskiras šio pastebėjimo atvejis žinomas kaip Greenbergo [20-oji universalija](#).

Liepiamoji nuosaka (imperatyvas)

Šioje kalboje liepiamąją nuosaką (imperatyvą) įmanoma išreikšti visiškai tuo pačiu būdu, kaip ir tiesioginę (indikatyvą) – nepraleidžiamas netgi įvardis /nɪn/ ‚jūs‘. Nors užduotyje jos nefigūruoja, abunų kalboje egzistuoja ir (neprivalomos) dalelytės, skirtos būtent liepiamosioms reikšmėms.

Leksikos ypatumai

Norėdami surinkti visus taškus, turėjote atspėti, kad ‚durys‘ yra sudurtinis žodis iš ‚namas‘ ir ‚burna‘ – /nu + sjo/.

Šaltinis

Berry, K., & Berry, C. (1999). [*A description of Abun: a West Papuan language of Irian Jaya*](#). Pacific Linguistics, Research School of Pacific and Asian Studies, The Australian National University.

4 užduotis

Žemiau pateikti 6 teiginiai nuo *a* iki *f*. Kai kuriuose jų figūruoja žodžiai *riblus* ir *frubeksas*, kurie yra išgalvoti.

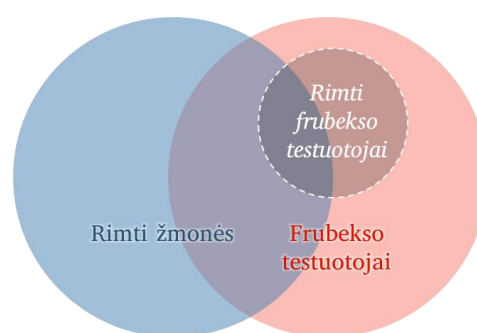
Pažymėkite (✓) kaip įmanoma daugiau teiginių, tačiau **ne** pagal tai, ar juos laikote teisingais. Vietoje to, užtikrinkite, kad jokie du teiginiai iš Jūsų pažymėtųjų neprieštarautų vienas kitam. Kitaip sakant, visi pažymėti teiginiai turi būti tarpusavyje sutaikomi, remiantis įprasta logika ir Jūsų žiniomis apie tai, kaip veikia kalba.

<i>a</i>	✓	Kajus yra riblus frubekso testuotojas.
<i>b</i>	✓	Kajus yra lengvo būdo, šmaikštus ir nelinkęs sureikšminti sunkumų.
<i>c</i>		<i>Riblus</i> reiškia ‚buvęs, ankstesnis‘.
<i>d</i>	✓	Kajus testuoja frubeksa.
<i>e</i>	✓	<i>Riblus</i> reiškia ‚rimtas‘.
<i>f</i>	✓	Kajus anaipol nėra riblus.

Rimtas frubekso testuotojas nebūtinai apskritai yra rimtas ir situacijose, kurios nesusijusios su frubekso testavimu. „Rimtas, -a“ yra *subsekcinis* būdvardis, kitaip nei, pavyzdžiui, „ilgaplaukis, -ė“, kuris yra *intersekcinis (sankirtinis)* būdvardis. Tai reiškia, kad visi *ilgaplaukiai frubekso testuotojai* yra būtent tie žmonės, kurie yra ir ilgaplaukiai, ir frubekso testuotojai (1 pav.). Tačiau matome (2 pav.), kad tas pat nepasakytina apie *rimtus frubekso testuotojus*.

1 pav. Intersekciniai būdvardžiai

2 pav. Subsekciniai būdvardžiai

Taigi, teiginių trejetas $\{a, e, f\}$ yra sutaikomas, nors iš pirmo žvilgsnio gali toks ir neatrodyti.

Vis dėlto, tiek *rimti frubekso testuotojai*, tiek ir *ilgaplaukiai frubekso testuotojai* neginčijamai yra frubekso testuotojai. Todėl prie minėtojo trejeto galime prijungti $\{d\}$ ir gauti $\{a, d, e, f\}$.

Galiausiai, kadangi Kajus nėra rimtas (*f*), galime pridėti ir $\{b\}$. Taip gauname maksimalų teisingą atsakymą – $\{a, b, d, e, f\}$.

Įmanoma šokia tokia kontroversija, ar tikrai su šiuo rinkiniu nesutaikomas ir teiginys {c}. Galime įsivaizduoti, kad žodis *riblus* yra daugiareikšmis ir priklausomai nuo konteksto galintis reikšti arba *buvęs*, *ankstesnis*, arba *rimtas*. Vis dėlto, šioje užduotyje laikėme, kad tai nėra įmanomas polisemijos (žodžio daugiareikšmiškumo) atvejis.

Taip pat galimas klausimas, kodėl neįmanoma kombinacija {a, b, c, d, f}, kur vietoj ‚rimto‘ *riblus* reiškia ‚buvusį, ankstesnį‘. Kaip žinia, tokiu atveju iškyla nesutaikomas trejetas {a, c, d}. Laikėme, kad faktas, jog Kajus yra *buvęs frubekso testuotojas*, implikuoja, kad jis nėra *esamas frubekso testuotojas*. Tokia implikacija kyla iš lingvistinės pragmatikos, ir kai kuriais atvejais gali būti atmetama, bet tai įmanoma tik ypatinguose kontekstuose (žr. apie [implikatūras](#)). Dėl pastarosios priežasties tokio atsakymo nelaikėme teisingu.

5 užduotis

Atgaminkite Salomėjos Nėries *Senelės pasakos* pirmąją strofą:

*Apšerkšniję mūsų žiemos –
Balta, balta – kur dairais –
Ilgas pasakas mažiems
Seka pirkioj vakarais.*

Taip pat peržvelkite šią eilutę iš XVII a. Samuelio Boguslavo Chylinskio į lietuvių kalbą išversto Naujojo Testamento:

Ne wifiemus žmonemus, bet Swiedkamus kurie aprynkti buwo pirm to nog diewa, mums ipaciey, kurie walgieme ir giereme fu jo, kad kietes iš numirufiu. (Apd 10,41)

Ką bendruoju atveju (**nebūtinai** *Senelės pasakos* kontekste) senesnėje lietuvių kalboje reiškė žodis *mažiemus*?

	mažiesiems
✓	mažiems
	mažiems mums
	man žiemą
	mums žiemą

Raidė <f> yra senas raidės <s> variantas („ilgoji s“), tad *wifiemus žmonemus* yra skaitytina kaip *visiemus žmonėmus*.

Neabejotinai, XVII a. senumo tekstas – Samuelio Boguslavo Chylinskio išverstas Naujasis Testamentas – yra aukštesnė instancija sprendžiant, ką reiškė gan seniai nebevartojama forma *mažiemus*, nei kur kas vėliau rašyta Salomėjos Nėries poezija.

Kadangi šiame Naujojo Testamento (NT) vertime vartojama forma *visiemus*, galima mėginti atmesti variantą *mažiemus* = *mažiesiems* dėl dviejų priežasčių. (Šis variantas reikštų, kad *-mus*, skirtingai nei *-ms*, turėjusi būti įvardžiuotinių būdvardžių galūnė.) Pirma, dabartinėje lietuvių kalboje būdvardžiai su daiktavardžiais nėra derinami pagal apibrėžtumą – nors egzistuoja „įvardžiuotiniai būdvardžiai“, šalia jų nėra „įvardžiuotinių daiktavardžių“, o Chylinskio NT yra užrašyta būtent *visiemus žmonėmus*. Antra, šiandien lietuvių kalboje ir nėra tokios formos, kaip **visiesiems*. Nors šie argumentai yra apie dabartinę lietuvių kalbą, jie yra netgi du (ir logiškai nepriklausomi), todėl visai pagrįsta juos projektuoti į senąją, Chylinskio NT laikų lietuvių kalbą.

Variantas *mažiems mums* taip pat logiškai nederą su Chylinskio NT tekstu, nes vėliau sakinyje šie *visiemus žmonėmus* netgi priešinami su *mums*. Tačiau būtent šis variantas yra pagrindinė priežastis egzistuoti šiai užduočiai: kai kuriuose pradinių klasių vadovėliuose *Senelės pasakoje* pavartota forma *mažiemus* paaiškinama būtent kaip *mažiems mums*! Nors suprantama, kad šią (tuo metu jau vargiai bevartojama) formą Salomėja Nėris iš tiesų galėjo pasitelkti raiškai reikšmės, panašesnės į *mažiems mums*, nei *mažiems*, tai būtų jau dirbtinis jos archaizmas.

Variantai *man žiemą* ir *mums žiemą* yra apskritai labai sunkiai sutaikomi su *-mus* formų vartosena Chylinskio NT tekste.

6 užduotis

Žemiau pateikti 5 sakiniai astūrų kalba, artimai giminiga ispanų kalbai. Kiekvienam iš jų pateikta po 2 interpretacijas. Viso išeina 10 interpretacijų (a–j).

Šioje kalboje prielinksnio (prepozicijos) *a* reikšmė artima anglų kalbos *to* – pavyzdžiui, *a Paula* be kita ko gali reikšti ‚Paulai‘ ir ‚į Paulą‘. Skirtumas tarp *abre* : *ábrese* : *ábrese-y* lietuvių kalboje galėtų būti verčiamas *atidaro* : *atsidaro* : *jam / jai atidaro*. Be to, *el* ir *la* yra apibrėžtumo artikeliai, reikšme panašūs į anglų *the*.

8 iš 10 interpretacijų yra teisingos. Kurios?

a		<i>A Paula, la puerta ábrese-y fácil</i> gali reikšti ‚Paulos (kambario) durys lengvai atidaromos‘.
b	✓	<i>A Paula, la puerta ábrese-y fácil</i> gali reikšti ‚(Šios) durys Paulai lengvai atidaromos‘.
c	✓	<i>A Guillermo, la lletra lléese-y fácil</i> gali reikšti ‚Giljermo rašysena lengvai perskaitoma‘.
d	✓	<i>A Guillermo, la lletra lléese-y fácil</i> gali reikšti ‚(Ši) rašysena Giljermui lengvai perskaitoma‘.
e	✓	<i>A Carla, el nome pronúnciase-y fácil</i> gali reikšti ‚Karlos vardas lengvai ištariamas‘.
f	✓	<i>A Carla, el nome pronúnciase-y fácil</i> gali reikšti ‚(Šis) vardas Karlai lengvai ištariamas‘.
g		<i>A Xuan, el papel quémase-y fácil</i> gali reikšti ‚Šuano popierius lengvai sudeginamas‘.
h	✓	<i>A Xuan, el papel quémase-y fácil</i> gali reikšti ‚(Šis) popierius Šuanui lengvai sudeginamas‘.
i	✓	<i>A Xaime, el golor siéntese-y fácil</i> gali reikšti ‚Šaimo kvapas lengvai pajuntamas‘.
j	✓	<i>A Xaime, el golor siéntese-y fácil</i> gali reikšti ‚(Šis) kvapas Šaimui lengvai pajuntamas‘.

Ši užduotis paremta šių metų straipsniu [Middle formation and inalienability in Asturian](#). Jo autorius – Imanol Suarez-Palma.

Iš astūrų kalbos gramatikos komentaro, pateikto užduoties pradžioje, matyti, kad „lyginiai“ variantai (*b*, *d*, *f*, *h*, *j*) yra nekontroversiški, gan pažodiniai lietuviškų sakinių vertimai. Pagal šią logiką, tai veikiausiai bus vien tik teisingos interpretacijos. Tad kurie du iš likusiųjų, „nelyginių“ variantų (*a*, *c*, *e*, *g*, *i*) yra neįmanomos interpretacijos?

Šie „nelyginiai“ variantai atspindi tą pačią savitą gramatinę konstrukciją, nesutinkamą „lyginiuose“ variantuose – pavyzdžiui, (*e*) variante, *a Carla, el nome pronúnciase-y fácil* reiškia, kad kažkas kitas, o ne pati Karla, yra vardo tarėja(s), o štai Karlai priklauso pats vardas. Lieka manyti, kad būtent ši konstrukcija įmanoma ribotomis aplinkybėmis.

Tarp savaip pagrįstų spėjimų, kokios galėtų būti šios ribotos aplinkybės, gali būti šie:

- tik Giljermo, Šuano ir Šaimo atveju, nes tai kitokios giminės daiktavardžiai, nei Paula ir Karla;

- tik vardo, popieriaus ir kvapo atveju, nes tai kitokios giminės (*el*) daiktavardžiai, nei durys ir rašysena (*la*);
- tik rašysenos, vardo ir kvapo atveju, nes tik šie objektai jų turėtojams priklauso neatsiejamai (*inalienably*).

Teisingas yra būtent paskutinis variantas iš išvardintųjų.

7 užduotis

Sąlyga

Peržiūrėkite ukrainiečių kalbos žodžius, pateiktus žemiau:

beréza ‚béržas‘, *borótys’a* ‚kovóti‘, *čérez* ‚peř, kiauraĩ‘, *molóty* ‚málti‘, *solódkyj* ‚saldùs‘, *šólóm* ‚šalmas‘, *vólost’* ‚valščius‘, *vóroh* ‚priešas‘, *voróna* ‚várna‘, *xólod* ‚šáltis‘

Ukrainiečių ir lietuvių kalbos, kartu su dalimi kitų Europos ir Azijos kalbų, kitados buvo viena kalba, ir tapo skirtingos tik paskui, patirdamos skirtingus kitimus skirtinguose regionuose.

Visi iš aukščiau pateiktų ukrainietišku žodžių, **išskyrus vieną**, lietuvių kalboje turi *homologus*, arba giminiškus atitikmenis. Kiekviena homologų pora, šioms dviem kalboms dar netapus skirtingoms, buvo vienas ir tas pats žodis, skambėjęs vienu būdu ir reiškęs vieną dalyką.

1 klausimas. Žodžiai *borótys’a*, *čérez* ir *vóroh* turi homologus lietuvių kalboje, bet tai nėra tie patys žodžiai, kaip jų dabartiniai vertimai ‚kovoti‘, ‚per, kiaurai‘ ir ‚priešas‘. Kaip skamba tikrieji homologai? Tai – lietuvių kalbos žodžiai, turintys jau kiek nutolusią reikšmę.

borótys’a	čérez	vóroh
<u>bartis</u>	<u>skersas</u> ²	<u>vargas</u>

2 klausimas. Lietuvių kalbos žodžių *melžti*, *paršas*, *tarti* homologai neišliko ukrainiečių kalboje. Jei jie būtų išlikę, kaip labiausiai tikėtina, kad jie skambėtų?

- a) *mélzty*, *póros*, *tórtý*;
- b) *mélezty*, *pórs*, *tóroty*;
- c) *meléžty*, *póros*, *tóroty* – **teisingas**;
- d) *meléžty*, *porós*, *tóroty*;
- e) *mélzty*, *pórs*, *tórtý*;
- f) *mélezty*, *porós*, *toróty*.

² Įskaityta ir *skersa* bei *skersai*.

3 klausimas. Vienas iš užduoties pradžioje pateiktų žodžių šiandien panašiai skamba abiejose kalbose, bet taip yra nutikę ne homologijos, o skolinimosi keliu. Kuris tai žodis?

a“) *beréza* ‚béržas‘;

b“) *molóty* ‚málti‘;

c“) *šólóm* ‚šálmas‘ – teisingas;

d“) *vólost’* ‚valsčius‘ – taip pat teisingas³;

e“) *voróna* ‚várna‘;

f“) *xólod* ‚šáltis‘.

Paaiškinimas

Šis uždavinys yra apie rytų slavų kalbose (įskaitant ukrainiečių) istoriškai įvykusį garsų kitimo procesą, vadinamą [pleofonija](#). Dėl pleofonijos egzistuoja ši atitiktis tarp giminiškų (homologiškų) žodžių lietuvių ir rytų slavų kalbose:

Lietuvių kalba	Rytų slavų kalbos
aĩ	óro
ár	oró
aĩ	ólo
ál	oló
eĩ	ére
ér	eré
eĩ	éle
él	elé

Dėsningumas, minimas 3 klausime, taip pat yra ta pati pleofonija.

³ Olimpiados metu šis atsakymas nebuvo rodomas kaip teisingas. Vis dėlto, pagal Wojciecho Smoczyńskiego lietuvių kalbos etimologinį žodyną, *valsčius* taip pat, tikėtina, yra skolintas iš slavų kalbų. Po olimpiados šis atsakymas taip pat įskaitytas.